

In catenas sancti Petri

Λόγος εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου.

1 Ὅσοι τῶ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων θείῳ ἔρωτι γενόμενοι κάτοχοι, πανηγυρίζειν αὐτῶ προτεθύμηστε· ὅσοι τοῖς αὐτοῦ πνευματικοῖς ζωγρηθέντες δικτύοις τῶ τῆς ἐκείνου θεολογίας φωτὶ κατελάμφθητε, κοινήν πανήγυριν συστησάμενοι σήμερον, πρὸς τὴν αὐτὴν εὐφημίαν τὴν γλῶτταν ἰθύνωμεν.

2 Διὰ πολλὰς μὲν ἄν τις τὰς αἰτίας εἰς ἑορτῆς ὑπόθεσιν, τὴν ἐκείνου μνήμην εὔροι ἀξίαν πρὸς ἔπαινον, οὐχ ἥκιστα δὲ κἂν διὰ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα καὶ τὸν τοῦ κηρύγματος δρόμον καὶ τὴν τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλίαν, καὶ τὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκ διασπορᾶς τῶν Ἰουδαίων δι' ἐπιστολῶν νοουθεσίαν τε καὶ παραίνεσιν, ὧν πλεον ἦν αὐτῶ μέριμνα καὶ φροντίς ὡς ἐξ ἐκείνων καὶ φύντι καὶ γενομένῳ· ἅ πάντα εἰς ἀφορμὴν ἐπαίνων κρινόμενά τε καὶ λαμβανόμενα ἀνυψώσει πάντως τὸν εὐφημούμενον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἄκρον ἀναβιβάσει τῆς εὐφημίας, ὅσιον γὰρ ὁμοῦ καὶ δίκαιον, καὶ διὰ τὸ ἐκ τοῦ νομικοῦ γράμματος τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ ἡμῶν ἐληλυθότα, ἐνοπτρίζεσθαι ταῖς πρεπούσαις τιμαῖς μεγαλύνεσθαι τὸν ἀπόστολον· οὐχ ἦττον δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὀφθεῖσαν αὐτῶ θεοφάνειαν αὐτοῦ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀμέσως αὐτῶ προσομιλήσαντος καὶ τῆς οἰκείας σαρκώσεως αὐτόπτην καὶ μύσιν ποιησαμένου.

Ἐφ' ᾧ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν οἰκοδομησαί εἰς ἄθλον τῆς θεοπρεποῦς ἀναρρήσεως προὔπεφηνε, καὶ τὰς τῶν οὐρανῶν κλεῖς ἀρραβῶνα τῆς περὶ αὐτὸν ὑπέσχετο πίστεως, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδεμένων καὶ λελυμένων ἐπὶ τῆς γῆς ἐν οὐρανοῖς ψηφίζεσθαι τὴν περαιώσιν. Ναὶ μὴν καὶ ὡς εὐπειθῶς κεκληκός τοῦ ἀδελφοῦ καθυπακούσαντα, καὶ ὡς τῶ Χριστῶ σὺν αὐτῇ κλήσει προσεληλυθότα, καὶ τὴν Κηφᾶ προσηγορίαν ὡσπερ τι σημεῖον καὶ σφραγίδα τῆς εἰς αὐτὸν κοιμισάμενον πίστεως καὶ ὡς αὐτόθεν ὄλον ἀνακραθέντα τῶ διδασκάλῳ καὶ οἷον ἐκτυρωθέντα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ θερμὸν ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν ἀποστόλων ἐν πολλοῖς πολλάκις ἐπιδειξάμενον.

3 Ταῦτα εἰ καὶ πολλῶ τῶ μεγέθει τὰς ἀνθρωπίνας ὑπερνικᾶ διανοίας, καὶ μείζω τῆς τῶν λόγων δυνάμεως καταφαίνεται, οὐ πάντως πρὸς τὸ πάντη ἀνέφικτον χωρήσει καὶ ἄπορον. Συγκαταβήσεται γὰρ καὶ μέχρι τῆς ἡμετέρας ἐσχατιᾶς ὁ πάντων ἀποστόλων ὑπέρτερος, οὐ μόνον διὰ τὸ συμπαθὲς ᾧ πρὸ παντὸς ἄλλου χρώμενος τοῖς ὁμοφυέσιν ἡμῖν μεταδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρὸς τὸν διδάσκαλον μιμητικὸν, ὃς καὶ μέχρι τῆς τοῦ δούλου μορφῆς συγκαταβὰς, τὸ μετριοφρονεῖν καὶ συνταπεινοῦσθαι τοῖς ταπεινοῖς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐξεπαίδευσεν.

4 Φαιδρὰ μὲν γὰρ καὶ ἡ τῆς τελειώσεως αὐτοῦ ἑορτὴ καὶ πολλῶ φωτὶ καταλαμπομένη τοῦ πνεύματος· σταυρὸν προσπηγνύμενος, ἀνάβασιν πρὸς αὐτὸν πρόθυμος, χεῖρες ἐκτάδην προσεφαπλούμεναι καὶ τὸ δεσποτικὸν πάθος ἀπεικονίζουσαι, σχῆμα σταυρώσεως οὐκ ὄρθιον ἀλλ' ἀντίστροφον, εὐλαβείας τῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον αἴνιγμα· ἀεὶ τοῦ κορυφαίου δι' αἰδοῦς τὰ πρωτεῖα τούτῳ παραχωροῦντος καὶ τὸ αὐτοῦ ταπεινὸν πρὸς τὸ ἐκείνου ὕψος ἀντιπαρατιθέντος, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἔσχατα καὶ ὑποδεῆ αἰρουμένου τε καὶ προκρίνοντος.

Ἐνδέουσα δὲ οὐδὲν τῆς τοιαύτης φαιδρότητος καὶ ἡ σήμερον ἐπιστᾶσα πανήγυρις [φ. 157 ηο] καὶ τῶν ἐν τέλει τὰς αἰτίας προὔποφαινούσα καὶ τῆς ἐπὶ σταυροῦ ὑψώσεως, οὐχ ἦττον τὰ παθήματα διαγγέλλουσα, δι' ἃ καὶ ὁ σταυρὸς ἡδίων ἦν αὐτῶ μᾶλλον καὶ πάντων ἐρασιμώτερος· ἀλύσεων γὰρ αὐτοῦ τῶν τιμίων

προφαίνει φανέρωσιν καὶ προσκύνησιν, ἐν αἷς καταδεσμούμενος, τὰς τοῦ ἀρχεκάκου πολυπλόκου διέλυσε μηχανάς, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ δεσμουμένους ἀφαρπάσας τοῦ νοητοῦ θανάτου ἀπελυτρώσατο.

5 Ἄσπερ εἰς ἑορτῆς ὑπόθεσιν ἔχοντες, καὶ ὡς αἰτίας καὶ προξένους τῆς ἐν τῷ τέλει σταυρώσεως ἐπιστάμενοι καὶ περὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀπόστολον ταύτας κἀκείνην συμβεβηκυίας καὶ ἠνωμένας θεώμενοι, οὐ πόρρω τὴν παροῦσαν πανήγυριν τῆς ἱερᾶς τελειώσεως λογιούμεθα· ἀλλὰ μίαν δι' ἀμφοτέρων συγκροτήσαντες σήμερον, ταῖς ἐκ τῶν λόγων τιμαῖς καθ' ὅσον οἶόν τε ζεούση πίστει καταλαμπρύνωμεν.

6 Ταύτην ὡς πανεύσημον καὶ πανίερρον καὶ παντὸς τοῦ κόσμου φωταγωγὸν θεοβράβευτον ἐν ἱεραῖς μελωδίαις κατακοσμήσωμεν. Ταύτην ὡς παρεκτικὴν τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάριτος καὶ φωτιστικὴν τῶν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδείων ψυχῶν τοῖς κατὰ δύναμιν ἐγκωμίοις ἀποσεμνύνωμεν. Οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν ὑπάρξη ἔραστὰς τῶν ἀποστολικῶν δεδειγμένους ἐπαίνων, καὶ τὸν τιμώμενον εἰς οἶκτον προσεπισπάσασθαι [φ. 158 ρο], καὶ τῆς εἰς αὐτὸν εὐφημίας πλουτῆσαι συλλήπτορα. Ἐκείνου γὰρ μοι τὴν χάριν τῆς γλώσσης παρασχεθῆναι προσλιπαρῶ, ἦν ἡ πυρφόρος τοῦ Πνεύματος διαχαλκεύσασα δύναμις καὶ οὐρανοῦ καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας ἐμπλήσασα, τὰ τῶν ἔθνων πολύσπορα γένη τῆς οἰκείας σαγήνης εἴσω μεγαλοπρεπῶς ἐποίησατο. Ἄλλ' ἐνταῦθα τῷ λόγῳ γενόμενος καὶ πρὸς τῶν ἀποστολικῶν πρακτέων πέλαγος τὸ τοῦ νοῦ ὀπτικὸν ἐπαφείς ὁ λόγος ἰλίγγου καὶ σκοτοδινίας ὑποπλησθεὶς καὶ εἰς ἑαυτὸν συστραφεὶς, συνωδὸς τῷ μεγαλοφωνοτάτῳ Ἡσαΐα φημί· «ὦ τάλας, λέγων, ἐγὼ, ὅτι ἀκάθαρτος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων» καθαρῶν ἐφάπτομαι ὑποθέσεων μηδεμιᾶς μοι τὸ πρὸς τὰ τοιαῦτα θαρρῆν ἀφορμῆς παρεχούσης τὸ εὖελπι.

7 Οὐκοῦν ἐπὶ τὴν ἄβυσσον τῆς ἀποστολικῆς εὐσπλαγχνίας καθεὶς ἑμαυτὸν, βραχεῖα γλώττη τοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπαίνους πειράσομαι διανήξασθαι. Τὰ μὲν οὖν περὶ γεννήσεως καὶ πατρίδος καὶ τῶν περιαγαγόντων πατέρων παρείσθω τὰ νῦν· σεμνῶν μὲν καὶ αὐτῶν ὄντων καὶ ἀξίων πρὸς ἀκοήν, ἀπασχολούντων δὲ τὸν νοῦν καὶ μὴ ἐόντων πρὸς τὰ κρείττω, καὶ ὧν ἡ μνήμη ὠφέλιμος καὶ σωτήριος τὸν λόγον προσεπεκτείνεσθαι.

8 Πολλὰ μὲν αἰ τοῦδε τοῦ ἀποστόλου θεοσημεῖαι [φ. 158 ρο] καὶ ἡ τῶν θαυμάτων πληθὺς καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἢ ἐν αὐτῷ κατοικοῦσα χάρις τοῦ Πνεύματος δι' αὐτοῦ ἐνήργησέ τε καὶ ἔδρασεν, ἅτινα, ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, καλὸν γὰρ περὶ αὐτοῦ τοῖς θεολογικοῖς προσχρήσασθαι ῥήμασιν, οὐδὲ αὐτὴν οἶμαι τὴν καθ' ἡμᾶς τῶν λόγων ἰσχὺν ἐπαρκεῖν· κἂν ὅτι πάλιστα πρὸς τοῦτο νεανιεύσοιτο. Οὗτος, μετὰ τὴν ἐν τῷ πατρῷ θρόνῳ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπερφυᾶ καὶ ἀπόρρητον καθίδρυσιν, συνῆν καὶ συνδιητᾶτο τῷ λοιπῷ τῶν ἀποστόλων συστήματι, καὶ κοινὸν μετ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τὸ τοῦ εὐαγγελίου κήρυγμα· καὶ ποτὲ μὲν βήματι καὶ δικαστηρίοις μετ' αὐτῶν συμπαρίστατο· ποτὲ δὲ κἂν ταῖς ἐξ Ἰουδαίων ἀτιμίαις καὶ μάστιξι τοῖς ἄλλοις συνεπεπόνθει, καὶ οὐκ ἦν ὅπου μὴ οὐχὶ συνῆπτο τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς ἐκείνων ἐκοινῶνει παθήμασιν.

9 Ἡ μὲν οὖν τῶν Πράξεων βίβλος πολλοὺς περὶ αὐτοῦ διεξιούσα κινδύνους, οἷς ὑπέπεσέ τε καὶ συνεσχέθη, καὶ πολλῶν θαυμάτων μνήμην ποιησαμένη, οἷον τὴν παραδόξως ἐνεργηθεῖσαν ἐν τῷ χωλῷ ἴασιν, τὴν Ἀνανίου καὶ Σαμφείρας ἀδυσώπητον τελευτήν, τὴν τῆς Ταβηθα ἐξ αὐτῶν τοῦ θανάτου βρόχων ἀνάστασιν, τὴν Κορνηλίου δι' ἀγγελικῆς ἐπιστασίας μεταβολὴν καὶ μετάθεσιν, τὴν διὰ τῆς σκιᾶς τοῦ σώματος τοῖς ἀσθενοῦσι προσγινομένην ἀνάρρωσιν· ὅσας τε καθυπέμεινε θλίψεις, καθέρξεις, ἐπὶ βημάτων παραστάσεις· ὅπως τε ὑπὲρ Χριστοῦ μαστιχθεὶς ἔχαιρεν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καταξιωθεὶς ἀτιμασθῆναι· τὰς μετὰ παρρησίας

ἐκεῖνας πρὸς Ἰουδαίους δημηγορίας· καὶ ὅπως ἐξ ἀγραμμάτων καὶ ἰδιωτικοῦ στόματος λόγοι σοφίας ἔμπλεοι θείας ἐξεπορεύοντο· τὸν διὰ προσευχῆς γεγονότα σεισμὸν, καὶ τὸ συνεληλυθὸς πλῆθος πρὸς πίστιν ἐφελκυσάμενον.

10 Ταῦτά τε καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθα πέπονθέ τε καὶ ἔδρασεν, εἰς ὄγκου πλῆθος οὐκ εὐαφήγητον ἀναφερόμενα ἐπιτεμών τε καὶ συνελών, ἓνα τῶν πάντων χαλεπώτατον καὶ δυσδιάφευκτον, μετὰ θαυματουργίας ἐνεργηθέντα κίνδυνον ἐπαγορεύει, πολλὴν ἔχοντα καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ὠμότητα καὶ τῆς ἐκ θεοῦ συμμαχίας τὴν ταχύτητα.

11 Ἡρώδης γὰρ ἐκεῖνος ὁ τοῦ πρώτως βασιλεύσαντος ἐν Ἱερουσαλήμ ἀπόγονος, ἄτε τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καὶ σπέρματος ὦν καὶ σεβάσματος, καὶ ζηλωτῶν ἐπὶ τῇ καταλύσει τῶν πατρικῶν ἔθῶν καὶ νομίμων ἃ ταῖς τῶν ἀποστόλων ἀνετέτραπτο διδαχαῖς καὶ πρὸς καταστροφὴν ὑπωρύσσετο, ταῖς τῶν ὁμοφύλων ὀργαῖς ἐξαπτόμενος [φ. 159 ηο] καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς εἰ ἐπὶ μᾶλλον χρήσαιο τῷ κατὰ τῶν ἀποστόλων θυμῷ καὶ τῇ λύσσει. Πρῶτα μὲν Ἰακώβου τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου ἀνηρήκει διὰ μαχαίρας, τῆς γραφῆς τὸ θυριῶδες αὐτοῦ καὶ ἀπάνθρωπον διὰ τῆς μαχαίρας ὑποδηλούσης. Ἐξῆν γὰρ αὐτῷ καὶ ἑτέρῳ θανάτῳ τὸν ἀπόστολον καταθῆσαι ἢ καὶ θανάτου παραπλησίσις κολάσσει καὶ τιμωρίαις καταβαλεῖν· ἀλλ' ἴν' ἐκεῖνου μὲν ἢ καὶ θηρίων αὐτῶν ὠμοτέρα γνώμη στηλιτευθῆ, τούτου δὲ ἢ πρὸς σφαγὴν ἐπίδοσις πρόθυμος γνωρισθῆ, προβάτου δίκην τοῦ ἐπὶ σφαγὴν ἐλκομένου, διὰ μαχαίρας ὑπεδέχετο τὴν τελείωσιν.

12 Οὕτω μὲν οὖν ὁ ἱερὸς Ἰακώβος τετελείωται, καὶ μαρτυρικῶς θανάτῳ τὸν ἀποστολικὸν ἐπεσφράγισε δρόμον, ἐκεῖνο πῖον τὸ ποτήριον, ὃ πάλοι πιεῖν αὐτῷ ἢ τοῦ θεοῦ σοφία προέφησε, καὶ βαπτισθῆναι τῷ ἰδίῳ αἵματι προεσήμανεν. Ἰδὼν δὲ, ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῦτο τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, ὃν καὶ πιάσας ἔθετο ἐν φυλακῇ, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίσις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν. Διὰ τὸ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων παρεστάναι, βουλόμενος, μετὰ τὸ Πάσχα, ἀγαγεῖν αὐτὸν πρὸς κρίσιν τῷ λαῷ. Διὰ πάντων ὁ συγγραφεὺς [φ. 160 ρο] τὸ αἰμοχαρὲς καὶ φονικὸν αἰνιττόμενος τοῦ Ἡρώδου, τοῖς τοιοῖσδε ῥήμασιν ἐχρήσατο· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπράττετο δίκαιον, οὐδὲν ἔννομον, οὐδὲν εὐπρεπὲς καὶ εὐφημον. Ἀλλ' ὅσα πρὸς ἀρέσκειαν τῶν ὁμοφύλων, ὅσα πρὸς θεραπείαν τῆς βεβήλου αὐτῶν προαιρέσεως, ταῦτ' ἦν αὐτῷ καὶ λεγόμενα καὶ πραττόμενα.

13 Τὸ γὰρ τὸν ἀπόστολον κρατῆσαι καὶ εἰρκτῇ παραδοῦναι καὶ τὸν θάνατον αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐπιστῆναι, τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρεσκείας συμπέρασμα ἦν· ὦντο γὰρ, ὡς, εἰ τοῦτον ἀνέλοιεν καὶ ἐκ ποδῶν ποιήσαιντο, εὐχερῶς τοῦ λοιποῦ τῶν ἄλλων ἀποστόλων περιγενέσθαι. Αὐτὸς γὰρ ἦν ἀντιπνέων καὶ ἀντιμαχόμενος ἐν συνεδρίοις, ἐν δικαστηρίοις, ἐν συναγωγαῖς, καὶ τὸ τοῦ Ἰησοῦ ὄνομα διαρρήδη ἀνακηρύττων καὶ τῇ τούτου ἐπικλήσει τελῶν τὰ ἐξαίρετα.

14 Σκοπεῖν δὲ προσήκει, ὅπως τοῖς κατὰ Χριστοῦ μανεῖσι γραμματεῦσί τε καὶ ἀρχιερεῦσι ἐξομοιοῦσθαι καὶ οὗτος ἐσπούδακεν. Ἐκεῖνοι γὰρ ἔλεγον, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ γενέσθαι τὴν τούτου σύλληψιν, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ, ὡς μετὰ τὴν ἑορτὴν πάντως ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἄγειν μέλλοντες. Ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὸ Πάσχα τὴν ἐπὶ [φ. 160 ηο] θανάτῳ (ψῆφον) τοῦτον προσάγεσθαι. Οὐκοῦν ἀνάγκη, ὁμογνωμόνων ὄντων τούτων, ἐκείνοις τοῖς αὐτοῖς καὶ λόγοις καὶ ἔργοις κεχρῆσθαι περὶ τὸν ἀπόστολον, οἷς καὶ περὶ τὸν διδάσκαλον.

15 Εἰς τέσσαρας δὲ τετράδας τὴν τῶν στρατιωτῶν ἀφώρισε φυλακὴν, καὶ οὐκ ἐφ' ἐνὶ τόπῳ, ἀλλ' ἐν πλείοσι καὶ μικρὸν ἄποθεν διεστηκόσιν, ἵν' ἦτε ἀσφάλεια εἴη ὀχυρωτέρα, καὶ τῷ ἀποστόλῳ, ἐὰν προσγένηται τῶν δεσμῶν ἀποδράσαι καὶ τοὺς ἐγγυτέρω διαλαθεῖν φύλακας, ὑπὸ τῶν ἄλλων κατάφορός τε καὶ εὐληπτός γένοιτο.

Ἄλλ' ὁ μὲν Πέτρος, φησὶν, ἦν ἐν τῇ φυλακῇ κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν καὶ δεδεμένος ἀλύσει δυοῖ. «Προσευχή δὲ ἦν ἐκτενὴς ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας».

16 Τίνος χάριν ἐπὶ τοσαύταις ἐφρουρεῖτο ταῖς ἡμέραις, καὶ οὐ παρ' εὐθὺ τοῦ θυμοῦ ζέοντος καὶ τῶν Ἰουδαίων τὸν αὐτοῦ θάνατον διψώντων, παρ' αὐτίκα τοῦτον ἐπῆγον τῷ κορυφαίῳ; Κατὰ μὲν τὸν νοῦν τοῦ συγγραφέως, διὰ τὰς τῶν ἀζύμων ἡμέρας, ἐν αἷς καθαίροντες ἑαυτοὺς Ἰουδαῖοι καὶ παντὸς ἀτόπου χωριζόμενοι πράγματος, τὴν τοῦ Πάσχα διήνυον ἑορτὴν, ἀθώοις χερσὶ, τῆς νομικῆς ἐφαπτόμενοι θυσίας. Κατὰ δὲ τρόπον ἕτερον, λύσεως ἀπείρου κατὰ τοῦ ἀποστόλου πεπληρωμένος ὁ Ἡρώδης, εἰς παρέκτασιν ἡμερῶν [φ. 161 ρο] τὴν τούτου κάθειρξιν διωρίσατο, ὡς ἂν ἐπὶ πλέον αἰκίζοιτο καὶ τιμωροῖτο, καὶ ἀνίας καὶ θλίψεσι περιστοιχίζοιτο, τῇ τε τῶν ἀλύσεων βαρύτητι, καὶ τῇ ἐκ τοῦ λιμοῦ θανατώσεώς γε ἤλπιζε, καὶ τῇ τῶν συγκαθευδόντων αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπανθρόπῳ διαθέσει.

17 Πόσους γὰρ ἂν διὰ μέσου τούτων τῶν ἡμερῶν λόγους θρασεῖς καὶ ἀπειλητικούς ἐξήνεγκαν πρὸς αὐτόν; πόσους ὀνειδισμούς; πόσας ὕβρεις καὶ ἀτιμίας; πῆ μὲν ὡς τὰ τῶν ἀλλοφύλων Ἰουδαίων καθαιροῦντα καὶ ἀνατρέποντα, πῆ δὲ ὡς βασιλικοῖς προστάγμασιν ἀντιλέγοντα· καὶ ποτὲ μὲν ὡς στασιώδη καὶ θορύβων αἴτιον διαβαλλόμενον, ποτὲ δὲ ὡς τῶν μωσαϊκῶν νόμων ἀντίπαλον λοιδορούμενον. Ἔστι δ' ὅτε καὶ πυγμαῖς καὶ ραπίσμασι καὶ κονδύλοις παιόμενον καὶ αἰκίζόμενον οὐκ ἀπιστήσειε δ' ἂν τις ὡς οὐχὶ καὶ ταῖς ἀλύσει σφοδρότερος καὶ ἐπιπονοτέρως αὐτὸν συνέσφιγγον καὶ συνέθλιβον· ἴν' ἐκ πάντων ἢ τῶν ἀλγεινῶν αὐτῷ ἐπίστασις καὶ συναίσθησις ἐπὶ μείζον γενομένη, τάχιστα τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπαλλάξειεν. Ἠλέγχοντο δὲ διὰ πάντων εἰς ὕδωρ γράφοντες καὶ εἰς ἀέρα πυκτεύοντες. Στερρότερος γὰρ μᾶλλον τῇ παρατάσει τῆς καθειρξεως δεικνύμενος ὁ ἀπόστολος, καὶ τοῖς περικυκλοῦσιν αὐτὸν δεινοῖς ὡσπερ τισὶ κέντροις [φ. 161 ρο] νυττόμενος καὶ διανιστάμενος, τοσοῦτον ἀπεῖχε τούτοις ἐξασθενεῖν τε καὶ κατατρύχεσθαι, ὅσον οἱ φύλακες τῇ ἐπ' αὐτῷ σωτηρίῳ καὶ θαρσοποιῷ εὐφροσύνη ἐνεκαλύπτοντό τε καὶ κατησχύνοντο.

18 Τούτων οὕτως ἐπ' αὐτῷ τελουμένων, ἡ μὲν παρὰ τῆς ἐκκλησίας γενομένη εὐχή πρὸς οὐρανοὺς ἀνεφέρετο· παρ' αὐτίκα δὲ ἄγγελος ἐκεῖθεν ἐξεπέμπετο καὶ προσεπιστὰς τῇ εἰρκτῇ, ταύτην μὲν ἐπλήρου φωτὸς, ἴν' ἀκραιφνῆ τὴν ὄρασιν ἔχοι ὁ κορυφαῖος τῶν θαυματουργουμένων. Νύξας δὲ τοῦτον κατὰ πλευράν· «Ἀνάστα, φησὶν, ἐν τάχει». Καὶ ἴνα μῆτι ἄτοπον κατὰ διάνοιαν αὐτὸν ὑποδράμη, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ σατανᾶ ἔσθ' ὅτε εἰς ἄγγελον μετασηματιζομένου φωτὸς, ὑποκλέπτῃν τε τὴν αἴσθησιν ἐν τῷ φαινομένῳ προσχήματι, ἅμα τῷ λόγῳ ἐξέπεσον αἱ ἀλύσεις αὐτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν ὡς πιστωθῆναι τοὺς λόγους τῷ πράγματι, καὶ μὴ δύναμιν ἀποστατικὴν ἢ φαντασίαν ἀνύπαρκτον ἠγήσασθαι τὸ φανέν, ἀλλ' ἄγγελον ἀληθῆ καὶ ὄψιν ὑπαρκτικὴν τὸ ἀψευδὲς αὐτόπιστον ἔχουσαν.

19 Τούτων δὲ οὕτω προκεχωρηκότων τῷ ἀποστόλῳ, ἐπεὶ περὶ ἔτι περιδεῆς ἦν καὶ ἔντρομος, οὐ μόνον ταῖς περὶ τοῦ φανέντος ἀμφιβολίαις κλυδωνιζόμενος, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πῶς τὰς τεταγμένας διέλθοι τῶν στρατιωτῶν φυλακὰς, [φ. 162 ρο] πολλῇ περὶ αὐτὸν κεκρημένων τῇ ἀσφαλείᾳ καὶ ἀκοιμήτως ἐπαγρυπνούντων τῷ πράγματι, φησὶν, ὁ φανείς· «Ἐπὶ δὲ σου καὶ περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι». Ἐπειδὴ γὰρ ἔτι σε, φησὶν, ὁ βασιλικὸς ἅμα καὶ ἰουδαϊκὸς φόβος, καὶ ἡ τῶν φυλασσόντων ἐν κύκλῳ περιοχὴ καὶ συντήρησις ὀρρωδοῦντα καὶ τεθηπότα πεποιήκασιν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εὐχερῶς τοῖς παρ' ἐμοῦ λεγομένοις πιστεύειν ἐθέλεις, τοσαύτης σε βοήθειας καὶ συμμαχίας ἐμπιπῶ, καὶ πάντα φόβον τῆς σῆς ἀπορραπίζω διανοίας, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ ἱμάτιον δίχα παντὸς δέους περιβαλέσθαι, καὶ τὰ σανδάλια ὑποδύσασθαι. Ὡς τῆς ἐκ θεοῦ ταχίστης ἐπικουρίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς πρὸς αὐτὸν ἐντεύξεως! Ὡς μεγίστης ἐγκαρδίου εὐχῆς, ἥτις ὡς ἀπό

τινος σφενδόνης τοῦ τῆς Ἐκκλησίας στόματος ἐκπεμφθεῖσα πρὸς οὐρανούς, τὴν μὲν Ἑρώδου καρδίαν και ρίως κατέτρωσε, τὸν δὲ κορυφαῖον τῶν αὐτοῦ χειρῶν διεσώσατο! Βαβαὶ χάριτος ἀποστολικῆς καὶ ἐλπίδος ἐνυποστάτου καὶ ἀληθοῦς, δι' ὧν τὸ θεῖον ἔχων εὐήκοον, ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ θανάτου βρόχων ἀφήρπαστο! Εἰ δέ τις ἀντεπάγων διαποροίη, τί δήποτε μὴ πρὸς αὐτὸ τὸ συλληφθῆναι γενόμενον τὸν ἀπόστολον ἀνάρπαστον τῶν ἰουδαϊκῶν χειρῶν [φ. 162 ηο] ὁ διδάσκαλος ἐποίησατο, ἀλλὰ καὶ δεσμοῖς καὶ φυλακῇ καὶ ἡμερῶν παραδρομῇ καὶ κακώσει περισχεθῆναι συγκεχώρηκεν, ἴστω ὡς οὐχ οὕτως εἰς ἀπορίαν καὶ θαῦμα τοὺς ἐχθροὺς ἢ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν θεόθεν συμμαχία συνήλαυεν, ὡς τὸ ἐν χερσὶν τοῦτον ἐλόντας, καὶ ἀλύσει πεδήσαντας καὶ φρουροῖς ἀσφαλισαμένους, ἐκ μέσου τῶν ἀφύκτων τούτων καὶ ἀδράστων ἀρκύων ἀνασώσασθαι.

20 Ἐκεῖ μὲν γὰρ τοῖς συλλαβοῦσιν εὐχείρωτος ὢν τάχα ἂν ἔδοξε φαντασιώδη τινὰ τέχνην ἐνηργηκέναι, τῷ πόρρω γενέσθαι συλλήψεως, καὶ ἦν ἐν χλεῦη τὰ τοῦ ἀποστόλου θαυματουργήματα. Ἐνταῦθα δὲ καὶ δεδεμένος ἀλύσει, καὶ τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλασσόμενος, καὶ μεταξὺ δύο κοιμώμενος στρατιωτῶν, καὶ μηδενὸς ἐλλείποντος τῶν ὅσα πρὸς θάνατον συνελαύνειν οἶδε τὸν κατάκριτον, οὕτω τῆς ἄνωθεν βοήθειας ἠξίωται, καὶ παραδόξου τυγχάνει ἀπολυτρώσεως· ὅσω τοῦτο ἐκείνου θαυμαστότερον καὶ παραδοξότερον, ὅσω τὸ ἐκ μέσων ἀνασωθῆναι τῶν δεινῶν τοῦ μηδὲ πρὸς πείραν αὐτῶν ἐλθεῖν ἐξαισιώτερόν τε καὶ φρικωδέστερον. Ἄλλὰ καὶ μετὰ τοσαύτην θαυματουργίας δύναμιν καὶ προτροπὴν ἀγγελικὴν οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθὲς ἦν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου [φ. 163 ρο]: ἀλλ' ἐδόκει ὄραμα βλέπειν. Ἠλέγχετο γὰρ ἔτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἢ ἀσθένεια, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ ἀφράστως γινόμενον τῇ φυσικῇ ἀκολουθίᾳ παραμετρούμενον, εἰς ἀνυπόστατον ὄραμα διεκρίνετο. Τί οὖν ὁ φανεὶς ἄγγελος; Ἐπεὶ περ αὐτὸν εἶδεν ἔτι τῷ τῆς ἀπιστίας χειμαζόμενον κλύδωνι, καὶ μηδὲν τῶν ὑπ' αὐτῷ τελεσθέντων παραδόξως γενέσθαι ὑποτοπάζοντα, τὴν μὲν πρώτην καὶ δευτέραν φυλακὴν τῶν στρατιωτῶν οὕτω σὺν αὐτῷ διήλθεν ἀψοφητὶ, ὡς μηδ' αἰσθέσθαι τοὺς φυλάσσοντας τῆς τούτου διαβάσεως, θείῳ τινὶ νεύματι τοῦ ὕπνου τὰ ἐκείνου πεδήσαντος βλέφαρα πρὸς τὸ μὴ συνιέναι τὸ γεγονός.

21 Ὡς δὲ πρὸς τὴν σιδηρᾶν ἀφίκοντο πύλην τὴν εἰς τὴν πόλιν φέρουσαν, ἢ μὲν αὐτομάτη τούτοις ἠνοιχθη, τοῦ Θεοῦ κἀνταῦθα θαυματουργήσαντος καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου περιδεῆς κατὰ μικρὸν ὑπεξαίροντος καὶ πρόθυμον ἀποδεικνύοντος πρὸς τὸ ἐξῆς.

22 Καὶ ἐπειδή περ ἐξεληθόντες προῆλθον ρύμην μίαν, ὁ μὲν ἄγγελος ἀποστάς ἦν ἀφανής· ὁ δὲ τοῦ θαύματος ἐν συναισθήσει γενόμενος, καὶ λογισάμενος τά τε πρότερον περὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ τελεσθέντα θαύματα, «τά τε νῦν ὑπερφυῶς τερατουργηθέντα» καὶ ταῦτα ἐκείνοις συμβάλλων καὶ ἀντεξετάζων καὶ πιστωθεὶς [φ. 163 ηο] τὸ τῆς ὀπτασίας ἀληθὲς καὶ βέβαιον καὶ ὡς οὐ φαντασία ἦν τὸ ὀρώμενον, ἀλλὰ πράγματος ἔκβασις ἐναργῆς, τοιάνδε μετ' εὐχαριστίας ἠφίει φωνήν· «Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἑρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων».

23 Τί φῆς ἀποστόλων ὑπέρτερε; Νῦν οἶδας; Νῦν πεπίστευκας; Νῦν ἐπιχαίρεις τῷ θαύματι; Ποῦ σοι τὸ ἀψευδὲς τῶν ἐλπίδων ἀπέπτῃ; Πῶς τὰ τῆς θερμῆς ἐκείνης ὁμολογίας διερρῦη. Αἱ δὲ κλεῖς τῆς οὐρανῶν βασιλείας καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας χρηματίζειν ἔρεισμα, ποῦ; Ποῦ δὲ ὁ διακαῆς καὶ διάπυρος ἐκεῖνος πόθος, καὶ ἡ μέχρι θανάτου ἀδιάζευκτος ἔνωσις καὶ συνάφεια. Ἄρ' εἰς κενὸν τὰ τῆς τοσαύτης κατήντησε πίστεως; Ἄρ' εἰς αὔρας αἱ τηλικαῦται σου ἐλπίδες διελύθησαν. Ἄρ' ἦσθου τῶν παρὰ τοῦ διδασκάλου τελεσθέντων τερατουργημάτων; Ἐπελάθου δὲ τοῦ ἐν θαλάσῃ κλύδωνος, καὶ ὅπως τῇ δεξιᾷ σε βυθιζόμενον διεσώσατο; Οὐκ ἐνήχους ἔτι

τοὺς αὐτοῦ κατέχεις λόγους φάσκοντος· «Ὡς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεινος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ἐργάσεται; Οὐ συμπαρῆς αὐτῷ ὅτε τοὺς ἦδη [φ. 164 ρο] νεκρωμένους προστάγματι παρεσκεύαζεν ἄλλεσθαι; ὅτε τοῖς ἔστερημένοις φωτὸς τὴν ὀπτικήν παρεῖχεν ἐνέργειαν; ὅτε τοῦ μνήματος ἐξανίστατο καὶ τοὺς φρουροῦντας νεκροὺς ἀπεδείκνυεν, καὶ τὰς σφραγίδας ἀλυμάντους ἐφύλαττεν; ὅτε σοὶ τὴν δύναμιν τῶν σημείων διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος ἐπιδημίας κεχάριστο; ὅτε τὸν ἐν τῇ ὥραϊά πύλῃ χωλόν; ὅτε τὸν Αἰνέαν; ὅτε τὴν Ταβηθαῖ; τὸν μὲν ἀρτίπουν καὶ εὐδρομον ἀπειργάζου; τὸν δὲ τῆς χρονίας ἀπελύτρου ἀρρωστίας; τῆς δὲ τὴν ψυχὴν ἀποπτᾶσαν ἐπανήγαγες; Τοσοῦτων καὶ τηλικούτων θαυμάτων γενόμενος ἐν μετοχῇ, καὶ τὰ μὲν ἰδὼν, τὰ δὲ δράσας αὐτός, καὶ πείραν πολλὴν τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως εἰληφώς, νῦν οἶδας ὅτι ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐρρύσατό σε ἐκ χειρὸς Ἡρώδου; Εἰ μὴ τοῖς προγεγενημένοις θαύμασιν ἐπιστώθης, πῶς τῷ ἐνὶ πιστωθήσῃ; Εἰ μὴ τὸ τούτων πλῆθος βεβαίωσίν σοι παρέσχε τῆς ἀληθείας, πῶς τὸ μοναδικὸν καταπραύνει σου τὸν λογισμὸν κυμαινόμενον; Ναί, φησὶν, οὐ γὰρ τοιαῦτα τὰ τῆς θείας δυνάμεως, ὥστε ῥαδίως καταλαμβάνεσθαι καὶ πρὸς πίστιν εὐκόλως ἐνάγεσθαι. Τοῦτο γὰρ οὐ μόνον οὐκ αὔξει [φ. 164 ηο] τὰ θαύματα, ἀλλὰ καὶ μειοῖ ταῦτα καὶ ἐλαττοῖ καὶ τοὺς τούτων χαρακτῆρας ἐκ τῆς ψυχῆς ἀπαλείφει· τὸ δὲ μετὰ βασάνου καὶ λογισμῶν ἀμφιβόλων πολλάκις δοκιμασθέν, καὶ πλέον τοῦ ἀληθοῦς τὸ φαντασιῶδες ἐμποιῆσαι, ὡς τοῦ ἀβεβαίου καὶ ἀσθενοῦς τῆς ψυχῆς καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ὑπὲρ αἴσθησιν φρικτὰ δυσπαράδεκτον ποιοῦντος τὸ ἐνεργούμενον· οἶδε μετὰ τὸν πολὺν καὶ ποικίλον ἐκεῖνον σάλον τῶν λογισμῶν, περὶ τὸ τέλος αὐτὸ τὸ πιστὸν καὶ ἀληθές, ταῖς ψυχαῖς ἐνιέναι καὶ ἐμβαθύνειν, καὶ παγίαν καὶ ἰσχυρὰν χαρίζεσθαι μονιμότητα.

24 Ἐντεῦθεν τῇ τῶν συνηθροισμένων οἰκίᾳ πιστῶν προσελθὼν καὶ τὴν πύλην πατάξας, ἀνεγνωρίζετο μὲν παρὰ τῆς παιδίσκης καὶ τοῖς ἔνδον κατεμνηνύετο, ἠπιστεῖτο δὲ, τὴν τούτου δὲ παρουσίαν εὐαγγελιζομένης, ὡς καὶ μανίαν ἐγκληθῆναι καὶ οὐκ αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν τούτου παρεῖναι ἄγγελον αὐτοὺς οἶεσθαι.

25 Ὡς δὲ τῆς πύλης διανοιγείσης εἰσῆει πρὸς τὸ ἐνδότερον, ἔκστασις τε αὐτοὺς κατεῖχε καὶ θάμβος, τὸ τῆς ἀπολυτρώσεως ὀρῶντας ἀνέλπιστον, καὶ ὅς αὐτίκα διηγείτο τὴν ὑπὸ Ἡρώδου κατάσχεσιν, τὴν ἐν φυλακῇ κάθειρξιν, τὴν διὰ σιδηρῶν ἀλύσεων δέσμησιν, τὴν ἀγγελικὴν ἐπιφάνειαν [φ. 165 ρο], καὶ ὅπως διὰ τῆς ἐκείνου ὀπτασίας, αἱ μὲν ἀλύσεις τῶν χειρῶν ἐξέπιπτον, αὐτὸς δὲ αὐτῷ ἀκολουθῶν, καὶ τῶν φρουρούντων παρῆλθε τὰς φυλακάς καὶ τὴν πύλην αὐτομάτην διανοιχθεῖσαι διεληλύθει. 26 Πρὸς οἷσπερ ἐκδειματωθέντες καὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ διηγήματος καταπλαγέντες ἐφ' ἑαυτῶν μένειν οὐκ ἐδύναντο, τῆς χαρᾶς συγκραθείσης τῷ θαύματι καὶ ὑπὸ δύο τούτων παθῶν πολιορκουμένων. Τοιαῦτα γὰρ τὰ τοῦ Θεοῦ οὔτε ὑπὸ τῆς ἄγαν εὐθυμίας ἐκλύεσθαι παρασκευάζοντος τὸν ἀκροατὴν, οὔτε ὑπὸ τοῦ θαύματος ἐκπίπτειν πρὸς τὸ λίαν θαμβητικὸν καὶ ἐξεστηκός· ἀλλὰ διὰ μὲν τῆς ἀνίστησι τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς τὸ εὐφρόσυνον μετατίθησι· διὰ δὲ τῶν συστέλλων ἐπέχει καὶ τῆς τοῦ πρόσω ἀναχαιτίζει ὀρμῆς καὶ δι' ἀμφοῖν ἐν τῷ καθεστῶτι συντηρεῖ τὸν ἀκούοντα.

27 Σὺ δὲ μοι σκόπει τὸ ἄτυφον καὶ ἀφιλότιμον, καὶ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ μετριοφροσύνην πρὸς τὰ παράδοξα. Οὐ γὰρ ἐσάλπισεν τὰ τοῦ θαύματος, ὅπερ ἂν ἄλλος ἴσως πέπονθέ τις· οὐχ ὡσπερ ἐκπομπεύων τοῖς κατορθώμασιν ἐπὶ τῶν δωμάτων ταῦτα ἐκήρυξεν, οὐκ ἐκ περιχαρείας τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ περὶ αὐτοῦ ἐθριάμβευσεν, οὐ προσηλύτοις, οὐ γνωρίμοις αὐτὰ προσανέθετο, ἀλλὰ κατασείσας τῇ χειρὶ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ [φ. 165 ηο] τούτοις μόνοις ἡσυχῇ προσανήγγειλεν, μεθ' ὧν καὶ Ἰακώβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ.

28 Ἴν' ἀκούσαντες ἐξ οἴων δεσμῶν ἀνελπίστως ἐρρύσθη πλειόνως ἐπιδοῖεν ἑαυτοὺς πρὸς τὸ τῆς πίστεως κήρυγμα, τῇ τῶν θαυμάτων ἐλπίδι νευρούμενοι, καὶ ἅμα οἱ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀποστάντες ἄρτι κακοπιστίας, καὶ τὸ τῆς θεογνωσίας πεφωτισμένοι φωτὶ ἀναρρωσθεῖεν καὶ ἀνακληθεῖεν, τῆς ἐνδομυχούσης αὐτοῖς περὶ τὴν θεϊαν πίστιν ἀμφιβολίας καὶ παγιώτεροι πρὸς τὸ καλὸν διαμείνιεν. Ἄλλ' ὡς πωρώσεως ψυχικῆς, ἥτις δι' αὐτῶν τῶν νοητῶν αἰσθητηρίων τοῦ Ἡρώδου χωρήσασα, ὅλον ἀπειθῆ καὶ ἀσυλλόγιστον πρὸς τὴν τῶν ἀποστολικῶν θαυμασιῶν πεποίηκε δύναμιν.

29 Ἐχρῆν γὰρ τὴν παράδοξον ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀποστόλου, ἕκ τε τῶν φρουρῶν, ἕκ τε τῶν ἀλύσεων, ἕκ τε τῶν ἐσφραγισμένων πυλῶν πιστωθέντα, καὶ ὡς οὐ δι' ἀμέλειάν τι συμβέβηκε τῶν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἀνιώντων ἐπαισχυνηθῆναι, ἐγκαλυφθῆναι καὶ εἰ μὴ διαρρήδην διὰ τὸ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ ἀποστόλου μανιῶδες θαυμάσαι τὸ τερατοῦργημα, ἀλλ' οὖν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦτο ἐκπλαγέντα, τῆς τῶν φρουρούντων ἀποσχέσθαι σφαγῆς.

30 Ὁ δὲ, ἵνα καὶ μᾶλλον αὐτῷ τὸ θηριῶδες καὶ ἀπάνθρωπον αὔξειτο, τῇ τοῦ θανάτου ψήφῳ τοὺς ἀνευθύμους ὑπάγει, καὶ ταῦτα [φ. 166 ρο] μηδὲν περὶ τὴν φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν κατοκλάσαντας· ὅτι γὰρ μὴ κατ' ἐκείνου ἴσχυσε τῷ θυμῷ ἀποχρησασθαι, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γαστέρα ἀποστολικῶν ἐμπλήσαι σαρκῶν, κατὰ τῶν φρουρούντων μανιωδῶς ἐπάγει τὸν θάνατον· εἰ δ' ὅτι δι' αὐτὸν κατακέκριντο, μὴ τοῦ θανάτου θαυματουργήσας τούτους ἐξείλετο ὁ ἀπόστολος. Διττὸν ἔχει τὸν τῆς ἐπιλύσεως λόγον· ἓνα μὲν τὸν ἀπανθρώπως καὶ θηριωδῶς τούτους κεχρησθαι τῷ ἀποστόλῳ, συγκοιμωμένους αὐτῷ καὶ δριμυτέρας τῶν δεσμῶν, τὰς ἐκ τῶν λόγων προσφέροντας μάστιγας, καὶ οὐχ ἦττον Ἡρώδου κατ' αὐτοῦ μεμνηνότας τε καὶ φρονούντας· ἕτερον δὲ τὸ μὴ πρὸς μόνον τὸν κορυφαῖον τῇ τοσαύτῃ χρῆσασθαι θηριωδίᾳ, ἢ γὰρ ἂν καὶ φιλανθρωπίας ἠξίωοντο ἅπαξ τῷ τοιοῦτῳ παρωλισθηκότες πτώματι.

31 Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους τῇ αὐτῇ λύσει ἐχρῶντο, καὶ ἄλλους τῶν πιστῶν διωγμοῖς καὶ κολάσεσι καὶ παντοδαπαῖς βασάνοις αὐτοὺς περιέβαλον, καὶ θανάτου θήρατρα πανταχόθεν αὐτοῖς περιεπήγνυον τοῦθ' ἕνεκα τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατεκρίθησαν, παλαιᾶς καὶ συντεθραμμένης καὶ ἀνιάτου κακίας τινύντες ἀντέκτισιν.

32 Τοῦτο τοῦ κορυφαίου τῶν μαθητῶν τὸ κατὰ τοῦ διαβόλου [φ. 166 ρο] περιφανέστατον τρόπιον. Τοῦτο τῶν εἰς αὐτὸν τελεσθέντων θαυμάτων τὸ ὑπερφυέστατον τερατοῦργημα. Τί πρῶτον τοῦ ἀποστόλου τούτου θαυμάσω; τὸ τοῦ πόθου διάπυρον πρὸς Χριστόν; Ἄλλ' ὡς τῆς διὰ τοῦ Πατρὸς ἄνωθεν γεγονῆς αὐτῷ ἀποκαλύψεως! Τὸ συνθανεῖν ἐθέλειν τῷ διδασκάλῳ, καὶ μηδὲ θανόντι συναπορρήγνυσθαι; Ἄλλ' ὡς τῆς μετὰ τὴν ἀνάστασιν τριττῆς ἐρωτήσεως, δι' ἧς οὐ μόνον τὸν ἐκείνου πρὸς αὐτὸν ἐγκάρδιον διετράνωσεν ἔρωτα, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς τελευτῆς προηνίξατο διὰ τῆς νεότητος καὶ τοῦ γήρωσ καὶ τοῦ ἄλλοτρίου περιζώματος, τὸ τῆς ἀντιστρόφου σταυρώσεως ὑποσημνηνόμενος σχῆμα.

33 Οὗτος περιουσία πίστεως τὴν ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς δεξάμενος ἀποκάλυψιν, Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ Ζῶντος τὸν Χριστὸν τρανῶς ἀνεκήρυξε καὶ τὸ τῶν δύο φύσεων ἀληθὲς ἐπιστώσατο. Οὗτος τῇ διδασκαλικῷ κατεμπιπράμενος πόθῳ πόρρωθεν τὰ τοῦ πάθους τοῦ Ἰησοῦ προαινιττομένου. «Ἰλέως σοι, φησὶ, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο». Καὶ ὡς τὰ τῶν ἀνθρώπων φρονῶν καὶ οὐχὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἐπιτιμηθεὶς τὴν περὶ τούτου σιγὴν ἐδιδάσκετο.

34 Οὗτος καὶ τοῦ πλοίου τὸν διδάσκαλον ἀπεπέμπετο τῷ ὑπερβάλλοντι τοῦ θαύματος ὑπερεκπληττόμενος, καὶ τῆς ἐκβολῆς αἰτίαν, τὸ ἑαυτὸν ἀμαρτωλὸν εἶναι προβαλλόμενος. Οὗτος [φ. 167 ρο] καὶ μεταμορφουμένῳ παρῆν τῷ Χριστῷ καὶ

σκηνάς ἐπὶ τοῦ ὄρους οἰκοδομεῖν προτεθύμητο, τὴν Ἰουδαίων μαιφόνον ἐκκλίνων ὄρμην. Ἄρ' οὐχ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ τοῦ πάθους καιρῷ καὶ συντεθνάναι τῷ Ἰησοῦ ὑπισχνεῖτο; καὶ τῇ μαχαίρᾳ τὸ τοῦ φονέως οὐς ἀφηρήκει; ἐν πᾶσι τὸ ζέον δεικνὺς καὶ διάπυρον τῆς πίστεως; Ἄρ' ἵνα μὴ δὲ πρὸς τὸ λίαν ἀσυμπαθὲς καὶ ἄσπλαγχνον ἀποφέροιο, οὐκ ἀρνήσει περιπεσεῖν συγκεχώρητο, καὶ κλαυθμῷ τὸ ἀμάρτημα ἐξιάσασθαι; Τί τ' ἄλλα; Ἐὼ τὴν δειλίαν, τὴν φυγὴν, τὴν ἀπιστίαν, τὴν εἰς αὐτὸν τὸν τάφον εἰσέλευσιν, τὰ τῶν μυροφόρων πρὸς αὐτὸν εὐαγγέλια, τὴν ἰδιαζόντως τοῦ Σωτῆρος πρὸς αὐτὸν ἐμφάνειαν, τὴν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος θαυματουργίαν, τὰ τε ἄλλα καὶ ὅσα καὶ πρὸ τοῦ πάθους καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπιστοῦντί τε καὶ πιστεύοντι ἐνηργήθη καὶ διεπράχθη· ἅπερ οὐ μάτην συνεχωροῦντο, ἀλλ' ὅσον εἰς ἀνθρωπίνην ἦκεν κατάληψιν. Ἔσθ' ὅτε μὲν ἀνακτώμενα τὸ χαῦνον τοῦ ἀποστόλου καὶ ἀσθενές· ἔσθ' ὅτε δὲ τὸ αὐστηρὸν καὶ θρασὺ τῆς ἐκείνου γνώμης ἀπορρατίζοντα καὶ δι' ἐκατέρων διδάσκοντα μῆτε μείζους τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ποιεῖσθαι τὰς ὑποσχέσεις, μῆτε κατα πίπτειν καὶ τεθηπέναι [φ. 167 η0] καὶ ὀρρωδεῖν· ὅτε δέον συγκοινωνεῖν τοῦ πάθους τῷ διδασκάλῳ, καὶ τὸ τῆς μαθητείας ὑποφαίνειν δουλοπρεπές, ἀλλ' ἐν ὅροις μένειν μεσότητος, ὅσου ἀπέχειν θερμότητος ἀνεπισκέπτου καὶ ταπεινότητος μικροψύχου.

35 Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο λέγειν οὐκ ὀκνήσω περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ μάρτυς, ὡς αὐτὸς φησι, τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων γνωρίζεται, καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· ὅτι καὶ τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ πιστεύουσιν Ἰουδαίοις, ἀρμοζούσας τὰς πνευματικὰς δι' ἐπιστολῶν ὑπέθετο παραινέσεις, δι' ὧν ἀγάπην αὐτοῖς καὶ στηριγμὸν τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως καθυπέφηνε, καὶ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν ἐκ παντὸς ἐσομένην ἐλπίζειν ἠνίξαστο, ἐν αἷς καὶ τὴν ἐκ τοῦδε τοῦ σκῆνους μετάθεσιν προσημαίνει καὶ ταύτην μόνον πρὸς ζῆλον καὶ φυλακὴν τῶν θείων ἐντολῶν ἀναμνησκει· ἐμφόβους τε καὶ περιδεεῖς ἐργάζεται τῷ τοῦ κατακλισμοῦ παραδείγματι καὶ τῇ τῶν ἀμαρτησάντων ἀγγέλων κατακρίσει καὶ ταρταρώσει, πρὸς οἷς καὶ τῆς δευτέρας παρουσίας ὑπομνησκει, ἐν ἧ τὸς οὐρανοὺς μὲν παρελεύσεσθαι φησι, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα διαλυθήσεσθαι.

36 Τοῦτον καὶ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐμακάρισε καὶ [φ. 168 ρ0] ὁ τούτου Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐστεφάνωσε καὶ τὸ συγγενὲς καὶ Παράκλητον Πνεῦμα καθαγιάσαι θεόπνουν ὄργανον ἀπέδειξε. Τοῦτον αἱ τῶν νοερῶν ἀγγέλων ἐπευφήμησαν τάξεις. Τοῦτον ὁ τῶν ἀποστόλων ὑπερηγάσθη χορὸς καὶ ὡς ἑαυτῶν στόμα περιεπτύξαντό τε καὶ ἀνύμνησαν. Τοῦτον οἱ τῷ Χριστῷ πεπιστευκότες ὄδηγόν καὶ διδάσκαλον ἔχοντες, τοῖς τῆς ἀπιστίας προσκόμμασιν οὐ προσπταίουσι. Τοῦτον καὶ οὐρανομήκη καὶ πολύφωτον στῦλον τοῦ νοητοῦ Ἰσραὴλ ὀνομάζομεν καὶ κυβερνήτην τῶν ἐν πελάγει κακοπιστίας χειμαζομένων ψυχῶν. Τοῦτον καὶ ὡς τοῦ νόμου παρωσάμενον τὸ σκιῶδες ὑπερτιμῶμεν καὶ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας φέγγος μεταταξάμενον ἀνυμνοῦμεν. Ὅντως οὗτός ἐστιν ἡ τῶν ἀποστόλων κρηπίς, ὁ τῶν οὐρανίων μυσταγωγός, ὁ τῶν ἀπορρήτων ὑφυγητής, ὁ τῶν σαλευομένων στηριγμός, ὁ τῶν καταπιπτόντων ἀνορθωτής, ὁ τῶν ἐστηριγμένων συντηρητής, ὁ τῆς μετανοίας θερμότατος ὄδηγός, Πέτρος τὸ μέγα θαῦμα τοῦ κόσμου παντὸς, τὸ τῆς ἐκκλησίας καύχημα, τὸ τῶν μαθητῶν σεμνολόγημα, τὸ τῶν ὀρθοδόξων ὠραίσιμα, τὸ τῶν θεολόγων ἐγκαλλώπισμα, τὸ στόμα Χριστοῦ, ὁ νοῦς ὁ οὐράνιος, τὸ τῆς Τριάδος καθαρῶτατον σκῆνωμα, ὁ τῶν προσκεκροκότων διαλλακτής, ὁ τῶν σεμνῶς βιούντων χειραγωγός, ὁ τῶν καλῶς τρεχόντων ὑπασπιστής, ὁ παντὸς οὐρανοῦ καὶ ἐπιγείου ἐπαίνου καὶ πάσης εὐφημίας ἐπάξιος.

37 Τούτου αἱ μὲν σκιαὶ καὶ τὰ σουδάρια νόσων ὑπῆρχον φυγαδευτήρια. Αἱ δὲ τοῦ τιμίου σώματος προσψαύσασθαι ἀλύσεις ὅσω πλησιεστέρας ἔτυχον τῆς προσψαύσεως, τοσοῦτον ἀφθονοτέρας τῆς τῶν θαυμάτων μετέσχον ἐνεργείας·

άλυσεις ἐκεῖναι αἱ πάνσεπτοι, αἱ πάντιμοι, αἱ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο καὶ μακάριον συνδεσμήσασαι σῶμα, αἱ τὰς θαυματουργοὺς αὐτοῦ περισφίγξασαι χεῖρας, αἱ τῆς θείας χάριτος ἐξ αὐτοῦ ἐμπλησθεῖσαι, αἱ τὰ θαύματα ποταμηδὸν ἀναβλύζουσαι, αἱ τοὺς κάμνοντας τῶν νόσων ἀπολυτρούμεναι αἱ τοὺς πιστῶς προσπτυσσομένους καθαγιάζουσαι, αἱ τῶν ψυχῶν τὰς ρυτίδας μυστικῶς ἐκκαθαίρουσαι, αἱ τῶν σαρκῶν τὰς νοσώδεις ἐπιρροίας ἀναστέλλουσαι, αἱ τῷ ἀερίῳ ὕψει συμπαραεκτεινόμεναι μέχρις αὐτῶν οὐρανῶν φθάνουσαι, καὶ ὡς ἀπὸ τινος ἀγκύρας τοῦ δεσποτικοῦ καὶ θείου θρόνου ἀποτεινόμεναι. Ταύτας ἔφριξε μὲν ὁ τῶν ἀποστατικῶν [φ. 169 ρο] δυνάμεων ἄρχων καὶ εἰς ἔτι καὶ νῦν δέδοικε καὶ συνδέει πολλῶ ὑποχωρεῖ καὶ συστέλλεται. Ταύτας καὶ ἡ τῶν ἀερίων πληθὺς δεδοικυῖα καὶ τρέμουσα ταῖς ἐξ αὐτῶν θαυματουργοῖς βολίσι βαλλομένη, μακρὰν ἀπελήλαται· οὐ γὰρ φέρει τὴν ἐν αὐταῖς ἐπισκιάζουσαν χάριν τοῦ Πνεύματος, οὐδ' ὑποστέγει τοὺς ἐν αὐταῖς τοῦ θείου πυρὸς ἀναπτομένους σπινθῆρας, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν πυρπολουμένη κατατεφροῦται καὶ καταφλέγεται.

38 Ταύτας ἐχάλκευσε μὲν ὁ τοῦ Πατρὸς συναΐδιος καὶ συνάναρχος Λόγος εἰς ἄθλον τῆς ἐκεῖνου θεολόγου ὁμολογίας· ἐξεπύρωσε δὲ ὁ τῷ Ἡσαΐα προφανεῖς θεοπτικώτατος ἄνθραξ. Τὸ δὲ Παράκλητον Πνεῦμα τῆ παρ' αὐτοῦ ἐμπνεύσει τὸ ἐκ τοῦ ἄνθρακος ἀναφυσῆσαι πῦρ πρὸς ἐργασίαν ἐναπετέλεσεν. Διὰ τοι τοῦτο κἂν σιδηρᾶς οὐσίας τυγχάνωσι, θεϊκῆς πεπλήρωνται χάριτος καὶ δυνάμεως. Ὑπὸ τούτων τὰ τῶν δαιμονίων πονηρὰ δεσμούμενα πνεύματα θανατοῦται καὶ ἀποπνίγεται. Ὑπὸ τούτων ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων συρόμενος, ὡς αἰχμάλωτος ὑπὸ πιστῶν ἀνδρῶν καταπαίζεται. Ὑπὸ τούτων οἱ τοῖς τῶν πταισμάτων βρόχοις γεγονότες κάτοχοι λέλυνται τε καὶ ἠλευθέρωνται, καὶ οἱ τοῖς τοῦ θανάτου ἄρκυσι περιεσχημένοι πρὸς ζωὴν μεταβαίνουν. [φ. 169 ηο] Αὗται τὰ τῆς Θεοῦ κληρονομίας ὄρια περιζωννῦσαι καὶ περιφράττουσαι, ἀνάλωτα τοῖς ἐχθροῖς ἀπεργάζονται. Αὗται τὰς τῶν χριστωνύμων στεφανοῦσαι κορυφὰς ἀπημάντους τῆς τῶν ἀοράτων συντηροῦσιν ἐπιβουλή. Εἰ γὰρ καὶ παρὰ τῶν κακούντων εἰς κολαστηρίου εἶδος τῷ ἀποστόλῳ γεγόνασιν, ἀλλ' εἰς ἀποτροπὴν τῶν κακούργων βουλομένων ἐδείκνυτο, οὐ μᾶλλον κολάζουσαι, ἢ φρουροῦσαι καὶ περιτειχίζουσαι τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο καὶ τίμιον σῶμα. Ταύταις ἐκαλλωπίζετο ὁ ἀπόστολος. Ταύταις ἐγάνυτο καὶ κατετέρπετο καὶ ὡς βασιλεῖον κόσμον περιφέρων ἠγάλλετο. Ταύτας καὶ κολάσεως αἰτίας ἐγίνωσκε καὶ στεφάνων προ ξένους ὑπελάμβανε. Ταύτας καὶ νῦν ἡ τοῦ Θεοῦ πανάμωμος καὶ πανακήρατος νύμφη Ἐκκλησία ὡσπερ τινὰς μαργαρώδεις ὀρμίσκους καὶ χρυσηλάτους κόσμους περικειμένη, καὶ οἷόν τι στεφάνῳ ἐξ ἀκηράτων ἀνθέων διαπλακέντι σεμνυνομένη, ἐκ δεξιῶν τοῦ νοητοῦ Νυμφίου παρίσταται.

39 Ταύτας καὶ ἡμεῖς ὁ Χριστοῦ λαὸς περιούσιος κατασμαζόμεθα σήμερον. Ταύτας εὐλαβῶς προσκυνοῦμέν τε καὶ σεβόμεθα καὶ ὡς ψυχῶν ἀνάπλασιν λογιζόμεθα. Ταύταις πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶν μέλος προσπελάζοντες [φ. 170 ρο] τοῦ ἐκεῖθεν ἀγιασμοῦ ἐμπιπλάμεθα, καὶ νοητῶς τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν ἐν ταῖς ψυχαῖς εἰσδεχόμεθα. Ἔδει γὰρ, ἔδει μὴ μόνον τῶν ἀποστολικῶν χειρῶν τὰς ἀλύσεις ὑπερτιμᾶν καὶ γεραίρειν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἐν τῶν αὐτοῦ μελῶν τὰ προσπελάσαντα δικαστήρια περιπτύσσεσθαι τε καὶ κατασπάζεσθαι καὶ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἑορτὴν συγκροτεῖν καὶ πανήγυριν.

40 Ἐπρεπε δ' αὖ πάλιν καὶ τῆ περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ προνοία καὶ φιλανθρώπων σχέσει δι' οὐκ κεκοπίακε, δι' οὐκ καθ' ἑκάστην ἠθλεῖ καὶ ἠγωνίζετο, δι' οὐκ καὶ τὰς τῶν ἀλύσεων βαρύτητας περιέκειτο, καὶ τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον ἠδέως καθυπεδέξατο, ἐαυτὸν τοῖς δι' αὐτοῦ πιστεύουσαι τῷ Χριστῷ διανεῖμαι καὶ συμμετρήσασθαι, καὶ Ῥώμη μὲν τῆ παλαιᾶ τὴν τοῦ πανσέπτου σώματος δωρήσασθαι κατάθεσιν καὶ ταφήν, τῆ δὲ βασιλευούσῃ καὶ νέᾳ τὰ τῶν παθῶν αὐτοῦ σύμβολά τε

καὶ σήμαντρα, καὶ ἀντὶ τοῦ πανιέρου σώματος αὐτοῦ δῶρον ἐναποθέσθαι ταῦτα ποθούμενον, ἃ οὐκ ἂν τις πιστεύσειεν ἄθει καὶ κατὰ τήνδε πεφοιτηκέναι τὴν μεγαλόπολιν.

41 Παλαιὸς γάρ τις καὶ ἀρχαίων λόγος καὶ βίβλοις αὐταῖς ἐναπόγραφος κάτεισιν ὡς ἡμᾶς μὴ μακρὰν τῶν τοῦ τετράρχου Ἡρώδου βασιλείων, φρουρεῖσθαι τε καὶ συγκεκλειῖσθαι [φ. 170 ρο] τὸν ἀπόστολον, πλησίον δέ που καὶ σύνεγγυς ταῖς στρατιωτικαῖς σπεύραις φυλάττεσθαι. Δέει τοῦ μὴ παρά τινων τῶν δεσμῶν ἀπολυθέντα τερατούργημα δόξῃ τὸ δραματούργημα· ἴν' ἔκ τε τοῦ πλησιάζειν ταῖς βασιλικαῖς οἰκίαις, ἔκ τε τῶν φυλασσόντων καὶ τῆς τῶν ἀλύσεων περιβολῆς τε καὶ περιστάσεως, πάντοθεν σχοίῃ τὸ ἀναπόδραστον. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν δι' αὐτοῦ τῷ Χριστῷ πεπιστευκότων ἀνά τὴν βασιλικὴν ἐστίαν διηγόν τε καὶ διέτριβον, καὶ ταῖς βασιλέως θεραπείαις ὑπηρετούμενοι, τὸ πρὸς Χριστὸν καὶ τὸν αὐτοῦ ἀπόστολον φίλτρον, ἐν καρδίας μυχοῖς περιέφερον. Παραδόξως τῆς ἀπολυτρώσεως δι' ἀγγελικῆς ἐπιστασίας ἐνεργηθείσης, ἐκεῖνος μὲν διὰ τῆς πύλης ἐξῆι τῆς πρὸς τὴν πόλιν φερούσης· τὰς δέ γε ἀλύσεις περὶ τὴν φρουρὰν καταλειφθείσας, οἱ τῶν τοῦ Ἡρώδου ὑπηρετῶν, ὅσοις τὸ τῆς θεογνωσίας ἐνήστραψε φῶς, ταύτας κρυφῆ ἀνελόμενοι καὶ παρ' ἑαυτοῖς θησαυρίσαντες, καὶ παῖς παρὰ πατρός, ὃ δὴ λέγεται, τὸ περὶ αὐτὰς διήγημα τοῖς ἐφεξῆς παραπέμψαντες ἐν ἀσφαλεῖ κατεῖχον καὶ συγκατέκρυπτον, ἕως τὸ τῆς ἰουδαϊκῆς πατριᾶς ἔργον γεγονυίας πολέμου καὶ εἰς φρουδὸν χωρησάσης, ἔτι μὴν καὶ τῆς εἰδωλικῆς σκοτομήνης περιαιρεθείσης, ὑπὸ βασιλεῦσι πιστοῖς τὰ Ῥωμαίων γέγονε σκῆπτρα, οἷς διὰ σπουδῆς ὄντα περὶ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων παντοίως τιμᾶν, φανεροῦται καὶ ἡ ἀποστολικὴ αὕτη ἄλυσις, καὶ ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων ἀναφέρεται, καὶ τῷ τοῦ ἀποστόλου ἱερῷ τεμένει ἐπαξίως ἐγκατατίθεται, ἦν ὡς αὐτοῦ ἐκείνου τὸ θαυματουργὸν σκῆνος καὶ τιμῶμεν καὶ κατασπαζόμεθα.

42 Ταύτην γὰρ βλέποντες, ἐκείνον νοητῶς κατοπεύομεν καὶ ταύτην προσψάοντες, ἐκείνῳ προσψάειν οἴομεθα. Τί δὲ ἡ μάχαιρα; οὐ δὲ γὰρ ταύτην παροπτέον, ὅτι καὶ αὕτη χειρὶ σπωμένη ἀποστολικῆ, ὅλην ἐκείθεν τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν χάριν ἐπλούτησε, μεθ' ἧς καὶ κατὰ τὸν τοῦ πάθους καιρὸν παίσας τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ τὸ τούτου ἀποτεμῶν ὠτίον, ἔδειξε μὲν τὸ θερμὸν τῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον πίστεως· ἔδρασε δέ τι μεῖζον καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, οὐκ αὐτὸς, ἀλλὰ πρὸς τὸ τοῦ διδασκάλου δυνατὸν ἀφορῶν, δι' οὗ τὸ τιμηθὲν αὐθις τῷ πεπληγῶτι ἀποκαθίστατο. Ἴνα τί γένηται; Ἴν' ἐντεῦθεν [φ. 171 ρο] τὸ μεμνηδὸς ἐκεῖνο πλήθος κατ' αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων τῆ θεραπείᾳ τοῦ τμηθέντος μορίου σωφρονισθὲν καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν λύσεως ἀπαλλαγὴν τῆς προδοσίας ἀπόσχοιτο, καὶ γινῶ διὰ τῆς πείρας τοῦ προδιδόμενου τὸ παντοδύναμον καὶ τὸ τῆς αὐτοῦ θεότητος μέγεθος. Διδάσκοιτο δὲ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς παρ' αὐτοῦ τοῦ θαύματος ἐναργέστερον καὶ γνοιή ὡς οὐκ ἂν οὕτω ταχεῖας ἠξίωτο θεραπείας ὁ πεπονθῶς, εἰ μὴ Θεὸς ἦν ἀληθὴς ὁ παρ' αὐτοῦ ἐταζόμενος καὶ κρινόμενος.

43 Παρῆν δὲ τῷ ἀποστόλῳ ἡ μάχαιρα, οὐχ ὡς ἂν τις φαίῃ χρειᾶς ἰδίαις ὑπηρετησαμένη καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν ἀντιληψομένη. Πῶς γάρ; Ὅς γε ταῖς τοῦ Διδασκάλου πειθόμενος παραινέσεσι, μὴ πήραν, μὴ ζώνην, μὴ μάχαιραν. ἐπιφέρεσθαι, ἀπέριττός τε καὶ ἄσκειος καὶ τῶν βιωτικῶν πάντῃ ἀπηλλαγμένος, τοῖς ὑποδεχομένοις τὸ κήρυγμα ἐγνωρίζετο.

44 Ἄλλ' ἐπειδήπερ ὁ τοῦ πάθους ἠλπίζετο καιρὸς, ἔτι τε τοῖς μαθηταῖς οἱ λογισμοὶ περὶ αὐτὸν ἐκυμαίνοντό τε καὶ ἐσαλεύοντο ἐν μεταίχμιῳ οὓσιν ἀπιστίας καὶ πίστεως, μήτε δι' ἐκείνης πρὸς ὑψηλοτέρας ἐννοίας ἀνελθεῖν συγχωρούμενοι, μήτε διὰ ταύτης πρὸς ταπεινοτέρας κατελθεῖν ἀφιέμενοι. [φ. 172 ρο] Καὶ καθαρῶς μὲν τὰ τοῦ πάθους προσημάναι οὐκ ἦν ἀκίνδυνον ἀτελεστέροις οὓσιν· ἐδεδίει δ'

αὐθις ἐκφαντικώτερον τοῦτο προσθεῖναι, τὸ δειλὸν αὐτῶν ὑποπτεῦν καὶ ἔμφοβον αἰνιγματωδῶς ἐντίθησι τὴν τοῦ πάθους ὑπόμνησιν.

45 Τί φάσκων; Καὶ «Ὅσα μὴ ἔχετε μαχαίρας, ἀγοράσατε». Ἀκατάλληλα τὰ ῥήματα. Ὁ πρὸ μικροῦ διδάσκων μὴ πήραν μὴ μάχαιραν κτᾶσθαι, νῦν κελεύει μαχαίρας ὠνεῖσθαι. Ναί, φησὶν, ὅτι τότε μὲν τὰ τῆς ἀκτημοσύνης αὐτοῖς ἐντιθεῖς σπέρματα καὶ κούφους καὶ εὐσταλεῖς πρὸς τὸν τοῦ Εὐαγγελίου δρόμον ἀποτελῶν, καὶ μαχαιρῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν ἀπηγόρευε τὴν κτῆσιν. Ἐνταῦθα δὲ, καιροῦ καλοῦντος, ἐν ᾧ τὸ σωτήριον πάθος ἔμελλεν ἐνεργεῖσθαι ἡρέμα καὶ κρυφιομύστως τοῦτο ὑποσημαίνειν βούλεται, ὡς οὐ χρὴ καθεῦδεν καὶ ἀναπεπτωκέναι, ἀλλὰ πρὸς Ἰουδαίους ἀνθοπλίζεσθαι πρὸς φονευτὰς ἀντιπαρατάσσεσθαι, πρὸς θεοκτόνους ἀνταγωνίζεσθαι, πρὸς τοὺς τὸν ἐμὸν διψῶντας θάνατον (ἀντιπολεμεῖν καὶ) ἀντιμάχεσθαι.

46 Οὐκ ἔτι καιρὸς διδασκαλίας, οὐκ ἔτι θεραπείας ἀρρωστούντων, οὐ θαυμάτων ἐπιδείξεως· ὄπλων χρεία, μαχαιρῶν καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις ἀμυντηρίων, οἷς οἱ μαιφόνοι πρὸς τὴν ἐμὴν ἀφαίρεσιν [φ. 172 ηο] χρήσονται. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον Πέτρος τὴν μάχαιραν ἐπέφερετο, εἰδότος μὲν τοῦ Ἰησοῦ τὸ τοῦ μαθητοῦ θερμὸν καὶ διάπυρον, καὶ ὡς διὰ ταύτης, τὴν ἐκτομὴν ποιήσαιτο τοῦ ὠτός, οὐ μὴν ἀπείρξαντος, ἵνα καὶ τὸ διακαῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον παραγυμνωθῇ καὶ τὸ τῆς ἰάσεως ἔργον εἰς ἔλεγχον τῶν θεοκτόνων ἀποφανθῇ· καὶ ὅτι οὐ πρὸς ἄμυναν τὴν τῶν μαχαιρῶν κτῆσιν τοῖς μαθηταῖς διωρίζετο, ἀλλὰ πρὸς σημασίαν τοῦ πάθους τοῖς εὐαγγελικοῖς πιστῶθητι ῥήμασι· «Βάλε, φησὶν, τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην αὐτῆς». Οὐ γὰρ διὰ ταῦτα ὑμῖν παρεκελευσάμην μαχαίρας κτήσασθαι, ὥστε δι' αὐτῶν τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. Οὐκ ἔστι παρ' ἐμὸν τοῦτο στεργότερον. Εἰ γὰρ προσῆκον ἦν καὶ βουλευτὸν ἐμοὶ ἀντιμάχεσθαι, εἶχον ἂν παρακαλέσαι τὸν Πατέρα μου καὶ παρέστησεν ἂν μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων.

47 Ἄλλ' ἐπεὶ ἐκουσίως αὐτὸν πρὸς τοὺς θεοκτόνους ἐκδέδωκα, διὰ τοῦτο καὶ τὴν τῶν μαχαιρῶν κτῆσιν πρὸς σημασίαν τοῦ πάθους ὑπὴρξάμην. Εἰ γὰρ καὶ μικρὸν σοι παρεχώρησα χρήσασθαι τῇ μαχαίρᾳ δι' ἃς προέφην αἰτίας, καὶ τὸ τοὺς μαθητὰς φιλοκινδύνους ἐργάσασθαι, ἀλλ' οὖν ἀπόστρεψον αὐτὴν εἰς τὴν θήκην αὐτῆς, ὡς οὐ θεμιτὸν ἐμοὶ μαχαίραις [φ. 173 ρο] καὶ ξίφεσι τὴν ἐκ τοῦ πάθους ζητεῖν ἀπολύτρωσιν.

48 Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἀλλαχόθι προαινιττόμενος εἰ ἔστι παρὰ τοῖς μαθηταῖς μάχαιρα ἦρετο, τῶν δὲ φησάντων μίαν εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἀρκεῖσθαι ταύτην προσεπειπεῖν τὸν Διδάσκαλον. Τί διὰ τῆς ἐρωτήσεως κατασκευάζων; μὴ μακρὰν ἔσεσθαι τὸ ἑαυτοῦ πάθος ὑποδηλῶν, ἀλλὰ καὶ ταῖς μαχαίραις χρῆσθαι τῶν ἐπιόντων εἰς ἄμυναν· εἴτε τὴν τοῦ νομικοῦ Πάσχα προσαγορεύων μετάληψιν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ διὰ μαχαίρας ἀμνὸν τυθησόμενον, οὕτω τῆς μαχαίρας ἐπικτηθείσης τῷ Πέτρῳ ἐπέφερετο ταύτην κἂν τῷ κηρύγματι ἅμα μὲν, εἴπου δεήσειε ταύτη χρῆσόμενος· τὸ δὲ πρόδηλον πρὸς μνήμην δι' αὐτῆς ἐναγόμενος τῆς τοῦ διδασκάλου παραινέσεως καὶ διὰ ταύτης τὸν τοῦ πάθους καιρὸν ἀναλογιζόμενος καὶ ὅσα τοῦ πάθους, τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἐπιβουλήν, τὴν προδοσίαν, τὴν ἄδικον κρίσιν, τὴν ἀδικωτέραν τοῦ θανάτου ψῆφον, τὸν σταυρὸν, τὴν ταφήν, καὶ ὅσα ἐξῆν δρᾶσαι τοῖς μαιφόνοις.

49 Ταῦτα διὰ μαχαίρας προενωπτρίζετο. Ταῦτα κατὰ διάνοιαν ἀνιστόρει καὶ ἔστρεφεν. Ταῦτα τῇ διανοίᾳ ἀνελογίζετο, τῆς μαχαίρας πρὸς ὑπόμνησιν τοῦτον διεγειρούσης καὶ θερμότερον ἀποτελούσης περὶ τὸ κήρυγμα. Αὕτη [φ. 173 ηο] καὶ πρὸς πάντα μὲν κίνδυνον τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦτον ἐπήλειψε καὶ ἐπέρρωσεν· οὐχ' ἦκιστα δὲ καὶ πρὸς τὸ τὰς ἱεράς περιθέσθαι ἀλύσεις καὶ τὴν κατάδικον οἰκῆσαι εἰρκτήν, καὶ τέλος τὴν διὰ σταυροῦ τελείωσιν δέξασθαι. Ὅθεν καὶ ὡς τιμὰ καὶ

πάνσεπτος καὶ ταῖς ἀποστολικάϊς χερσὶν καὶ ὑπουργήσασα καὶ προσψαύσασα καὶ πρὸς ἰσότητα τῶν παντίμων ἀλύσεων καὶ τιμωμένη καὶ σεβομένη, τῆς ἐν βασιλείοις ἔλαχε καταθέσεως, ἐν οἷς τέμενος ἱερὸν τῷ ἀποστόλῳ ἀνιδρυμένον ὡς θησαυρὸν ἱερὸν καὶ οὐράνιον ταύτην ἔνδον ἐνεκοιλώσατό τε καὶ περιέστειλε. Καὶ νῦν βασιλεῦσι πιστοῖς καὶ θεραπείᾳ βασιλέων, καὶ πλήθεσι πάντων πιστῶν ἀγιασμοῦ πηγῇ, χαρίτων οὐρανίων παροχῇ, ἰαμάτων παντοίων ἐπιρροῇ, προσκυνούντων σωτήριος φυλακῇ καὶ τῶν ἀσπαζομένων ἀνόρθωσις ψυχικῇ. Εἰ δὲ καὶ βραχεῖα τις ὀραῖται καὶ ἄμορφος οὐ διὰ τοῦτο παρορατέον· τὴν γὰρ ἀποστολικὴν ἐν αὐτῇ περιέχει τῶν τεραστίων ἰσχύν τε καὶ δύναμιν. Ταύτην καὶ ὡς δυνατοῦ ῥομφαίαν ἐκέκτητο καὶ ὡς δίστομον ἐγνώριζε μάχαιραν. Ἐπεὶ καὶ τᾶλλα τῶν ἀποστολικῶν ἐσθημάτων τε καὶ περιβλημάτων πολλῆς γέμει τῆς εὐτελείας καὶ ταπεινότητος, ἀλλὰ πρὸς τὴν νοητὴν εὐπρέπειαν καὶ μεγαλειότητά [φ. 174 ρο] τις ἀπιδὼν εὐρήσει ταῦτα πεπληρωμένα θεϊκῆς καὶ οὐρανοῦ χάριτος καὶ τῶν ἀποστολικῶν τερατουργημάτων κατὰ μηδὲν ἐλλείποντα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν καὶ τούτων ἐπιμνησθῆναι. Ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν φρουρὰν παντοίως ἀξιῶ εὐφημίας καὶ πάσης σεβασμιότητος ἔμπλεων ὡς ἀξιωθῆσαν τηλικούτων ἀγιωσύνης τέμενος ἔνδον εἰσδέξασθαι.

50 Ἐγὼ καὶ αὐτὸ τὸ ἔδαφος ἐφ' ᾧ ἀνακληθεὶς ἐκαθεύδησε δέσμιος, ἀγιοπρεπὲς ὑπολαμβάνω καὶ τῆς ἀποστολικῆς χάριτος μέτοχον. Ἀλλὰ διστάζει τις μὴ οὕτως ἔχειν αὐτὰ, μὴδ' ἐν μετουσίᾳ τῆς ἐν τῷ ἀποστόλῳ καθίστασθαι χάριτος. Αἱ σκιαὶ τοῦτον πεισάτωσαν καὶ τὰ σιμικίνθια. Αἱ μὲν τῇ ἀντιφράσει τοῦ σώματος πρὸς τὸ ἡλιακὸν φῶς συνιστάμεναι καὶ μακρὰν οὔσαι τῆς τοῦ κορυφαίου προσψαύσεως, τὰ δὲ τῷ τούτου χρωτὶ πλησιάσαντα τῆς ἐκεῖθεν μετείληφε θείας χάριτος, τῆς ἴσης θαυματουργοῦ δυνάμεως ἐμπιπλάμενα καὶ, ὃ τούτου παραδοξότερον, κατὰ δευτέραν μετουσίαν ἀκολουθίαν τε καὶ μετάβασιν τῶν χαρίτων τοῖς προσπελάζουσι μεταδιδόμενων καὶ τὸ ταυτὸν τῆς ἐναργείας τῶν θαυμάτων ἀναβλυζόντων ἀμείωτον.

51 Σκοπεῖν οὖν χρῆ, εἰ [φ. 174 ηο] τὰ ἐνεργούμενα τοιαῦτα ποταπὸς ἦν ὁ ἐνεργῶν, καὶ εἰ τὰ μετέχοντα τηλικούτων θαυμάτων παρεκτικὰ, πηλίκον οἶεσθαι δεῖν τὸν ὑπ' αὐτῶν μετεχόμενον. Μεῖζον γὰρ τὸ δι' οὗ τοῦ ἐν ᾧ ἐστὶ, αἰτίαν τοῦ λόγου ἐπέχον πρὸς αἴτιον καὶ ὑποδεοῦς πρὸς δεκτικὸν ὕψωμα καὶ ἀξίωμα. Εἰ δὲ καὶ τὰ σανδάλια τούτου καὶ τὰ ἱμάτια, ἃ περιβαλέσθαι πρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐπετέτραπτο, δοίη μοὶ τις θεάσασθαι, ἡσπασάμην ἂν καὶ περιεπτυσάμην καὶ ὡς οὐράνιον δῶρον τοῖς τῆς καρδίας ταμείοις συνέκρυσσα. Τὴν οὖν τοιαύτην ἱερὰν μάχαιραν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀποστολικάϊς ἐπισυνάπτοντες ἀλύσειν, ἐκεῖνον ὄραν νοητῶς φανταζόμεθα, καὶ ἀμφοτέροις προσψαύοντες, ἐκεῖνῳ προσψαύειν οἴομεθα. Καὶ οὐδαμῶς ταῖς ἐννοίαις συνδιίστῶμεν τὰ τοπικῶς ἀπ' ἀλλήλων διίστάμενά τε καὶ διαιρούμενα. Ἀλλ' ἐντυποῦντες αὐτὰ τῷ νῶ καὶ ταῦτα κάκεινον εἰς ἐν διὰ τῆς πίστεως ἐνοῦντες καὶ συνάπτοντες, πρὸς τὸν δι' αὐτὸν πεπονθότα τὴν ἀναφορὰν τοῦ λόγου ποιοῦμεθα.

52 Ταῦτα περιπτυσσόμενοι αὐτὸν ἐκεῖνον ὄραν πιστεύομεν. Κάκεινον ἀνιστοροῦντες, ταῦτα τούτῳ περικείμενα ὄραν οἴομεθα, καὶ οὐ πάντη τῶν αὐτοῦ χαρίτων ἀμέτοχα [φ. 175 ρο] καθεστήκαμεν. Ἀλλ' εἰ καὶ τῇ παλαιᾷ ἐμφιλοχωρεῖ Ἰρώμη διὰ τῆς τοῦ σώματος ἀποκληρώσεως, οὐδὲ ἡμῶν ἀπολιμπάνεσθαι βούλεται διὰ τῆς αὐτοῦ μαχαίρας καὶ τῶν ἀλύσεων. Πάρεστι γὰρ καὶ πρὸς ἡμᾶς. Καὶ τοῦτον ὡς ὄλον κατέχοντες, οὐκ ἀπερρήγημεθα τῆς πρὸς αὐτὸν συναφείας τε καὶ ἐνώσεως. Ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος μιᾶς οὔσης τῆς διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν ἀλύσεων καὶ ἱματίων καὶ τῆς μαχαίρας ἐνεργούσης, οὐκ ἂν τις διαπιστήσειεν μὴ οὐχὶ καὶ ἐν ἐκάστῳ τούτων, ἄρτιον καὶ ὀλόκληρον συμπαρεῖναι, καὶ τοῖς πιστῶς προσιοῦσι καὶ περιπτυσσομένοις πρὸς τὸ τοῦ θεοῦ πόθου διάπυρον ἀντιμετερεῖν τὴν ἀντίδοσιν.

53 Οὗτος καὶ εἷς ἐστὶν καὶ πολλοῖς ἐπιμεριζόμενος οὐκ ἠλάττωται, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ὢν, τῆς ὀλότητος τὸ ταῦτὸν ἐπιδείκνυται. Κἂν τοῖς τοῦ πάθους συμβόλοις αὐτοῦ μεταβαίνων καὶ διαιρούμενος, ὁ αὐτός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν καὶ θαυματουργῶν καὶ τῆ ἀποστολικῆ ἑκκλησίᾳ τερατουργῶν τὰ ὑπερφυῆ· οὕτως οὐδὲν τῶν τῷ κορυφαίῳ προσόντων κενόν τε καὶ ἀνέργητον, οὐδὲν ἀδόξαστον, οὐδὲν τῶν ἐκ θεοῦ θαυμάτων ἀμέτοχον.

54 Σὺ δέ μοι Πέτρε, Χριστοῦ ἐκκλησίας πέτρα καὶ στήριγμα, ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων ἀκρότης, ὁ τοῦ Χριστοῦ γνήσιος καὶ διάπυρος μαθητῆς, ὁ πλέον τῶν ἄλλων τῆ πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ χρώμενος, ὁ Θεοῦ Υἱὸν Ζῶντος τοῦτον ἀνακηρύξας, ὁ τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐγχειρισθείς, καὶ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐν οὐρανοῖς τὰ ὑπὸ σοῦ ἐν γῆ καὶ δεσμούμενα καὶ λυόμενα, ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως Χριστοῦ μεγαλοφωνότατος κήρυξ, ὁ τοὺς ἐκ περιτομῆς νομικῆς πρὸς τὴν ἀκροβυστίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιγνώσεως μεταθέμενος, ὁ πάντα διὰ Χριστὸν καταλιπὼν καὶ αὐτὸν μόνον ἀντὶ πλούτου παντὸς κτησάμενος, ὁ θανατοῦν καὶ ζωογονεῖν τὴν ἐνέργειαν εἰληφὼς παρ' αὐτοῦ, δι' ἃς ἐκεῖνος αἰτίας σοι ἀπεκάλυψεν, ὁ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνατεταμένους στῦλος καὶ ὁδηγῶν τοὺς πρὸς τὰς ἐκεῖσε μονὰς ἐπισπεύδοντας, ὁ διὰ τῆς λευϊτικῆς ἰδιωτείας τὴν ἑλληνικὴν τεχνολογίαν ἀπομωράνας, ὁ ἐν Πνεύματι θείῳ φθεγγόμενος, καὶ τῷ ῥήματι μόνον πρὸς τὸ δοκοῦν μετατρέπων τὰ ὑποκείμενα, ὁ τὴν ἐπώδυνον ἐκείνην καθυποστὰς σταύρωσιν, ἴν' ἐν μηδενὶ καθυστερηῆς τῶν τοῦ διδασκάλου παθῶν, ὁ τὰς ἀλύσεις ταύτας δίκην κακούργου φορέσας καὶ ἰαμάτων πηγὴν ταύτας ἀποτελέσας, πάρεσο σήμερον συμπαθῶς, ἐπιδήμησον ἐνταυθοῖ ἀοράτως, ἐπίστηθι, τῷ θαυματουργῷ σου τούτῳ τεμένει καὶ τῆ σῆ ἀγία κλήσει διαφερόντως [φ. 176 ρο] τιμωμένῳ, ἐν ᾧ σου τὰς τιμίας ἀλύσεις θησαυρισθῆναι εὐδόκησας, ἐν ᾧ ταμισθῆναι ταύτας ὡς ἱερώτατα κειμήλια κέκρικας, ἐν ᾧ καὶ προκείμεναι καὶ πᾶσι πιστοῖς καθορώμεναι, τὰς ἐκ σοῦ νοητὰς ἐποχετεύσεις τῶν θαυμάτων κρουνηδὸν τοῖς ἐθέλουσιν ἀναβλύζουσι. Ταύταις κατάδησον τὰ τῶν ψυχῶν ἡμῶν τραύματα. Ταύταις τὰς ἐκ τῶν πταισμάτων ὀγκώσεις καὶ φλεγμονὰς ἀνατεμὼν νοητοῖς φαρμάκοις συνούλωσον. Ταύταις ὡς ὄπλῳ εὐδοκίας τὸ τοῦ Χριστοῦ στεφάνωσον ποίμνιον.

Ταύταις τοὺς βαρβάρους δεσμῶτας ἀνάδειξον· δοριαλώτους ἀπέργασαι, καὶ τῆ τιμῶση σε πόλει λάφυρον πολεμικὸν ἀποτέλεσον. Πρὸ δὲ πάντων τὸν εὐσεβῆ καὶ πιστότατον ἡμῶν αὐτοκράτορα, ἀντὶ στρατιωτικῶν ὄπλων, ταύταις καθόπισσον, περίφραξον, περιφρούρησον, νίκαις καὶ τροπαίοις κατάστυψον, φοβερὸν πολεμίοις ἀνάδειξον, ποθινὸν ὑπηκόοις ἀπέργασαι, ὡς ἂν, εἰρηρικῶς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευόμενοί τε καὶ κυβερνώμενοι, ἤρεμον καὶ ἡσύχιον διανύωμεν βίον, δοξάζοντες τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, ὃν διὰ παντὸς ἐδόξασάς τε καὶ ἐμεγάλυνας, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ συμφυεῖ καὶ ὁμοουσίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.